

13.05.2022

*“Vihreä valtuustoryhmä esittää, että kaupunginvaltuustolle tuodaan **selvitys siitä, miten ja millä aikataululla venäläisestä fossiilienergiasta päästään Helsingissä kokonaan irti sisältäen myös Helenin toimet. Samalla edellytetään Heleniltä toimenpideohjelmaa, jossa osoitetaan, millä tavoin yhtiö selviää jatkossa ilman maakaasua, Venäjältä tuotua biomassaa ja ennen pikaista kivihiiivoimaloiden sulkua hoitaa kivihiiilen polttoa ilman Venäjältä tuotua kivihiiiltä.**”*

Vastaus Helen Oy:n osalta ryhmäaloitteeseen venäläisestä fossiilienergiasta irtautumiseksi

Venäjän hyökkäyssodan seurauksena **Helen on jo irtautunut kaikista venäläisistä polttoaineista.** Helenin hallitus teki maaliskuun alussa päätöksen hankkia kivihiielen muualta kuin Venäjältä. Helen on hallituksensa päätöksen mukaisesti julkaissut 12.4.2022 tiedotteen venäläisistä polttoaineista irtautumisesta ja erityisesti irtautumisen aikataulusta: <https://www.helen.fi/uutiset/2022/helen-irtautuu-ven%C3%A4l%C3%A4isist%C3%A4-polttoaineista> .

Helenin hiilineutraalisuusohjelma eli kaupunkistrategian mukainen päivitetty kehitysohjelma valmistuu tämän valtuustokauden aikana. Ohjelmassa kerrotaan Helenin lyhyen ja pidemmän aikavälin toimenpiteistä saavuttaa kaupunginstrategiassa määritelty hiilineutraalisuustavoite. Helenin hiilineutraalisuusohjelma tulee hyvin pitkälti olemaan samalla myös ohjelma siitä, miten fossiilisista polttoaineista luovutaan, ja miten lämmön toimitusvarmuus turvataan asiakkaille kaikissa tilanteissa.

Helen toimii kilpaillulla, murroksessa olevalla energiemarkkinalla yhtiöjärjestyksensä ja osakeyhtiölain viitoittamana sekä hyvän hallinnon periaatteita huolellisesti noudattaen. Helen Oy:n hallitus huolehtii, että yhtiön kaikki toimet edistävät yhtiön etua ja omistajan tahtotilaa. Omistajan tahtotilan tulisi näkyä omistajastrategian, ei yksittäisten toimenpideohjelmien kautta.

Taustatietoa valtuustolle

EU-jäsenmaat asettivat huhtikuun puolivälissä tuontipakotteiden asettamisen venäläiselle kivihiielle, mutta tuontikieltoa ei sovelleta ennen 9.4.2022 tehtyihin sopimuksiin ennen kuin vasta 10.8.2022 alkaen. Helen olisi toivonut, että pakotteet olisivat tulleet täysimääräisinä voimaan välittömästi, jotta niillä olisi ollut vaikutusta Helenin voimassa oleviin sopimuksiin. Valtaosa yhtiön kivihiielisopimuksista on päättyneet kevään aikana ja viimeisimmät elokuussa 2022.

Helen on omatoimisesti pyrkinyt pakotteita tiukempaan linjaan venäläisten polttoaineiden suhteen. Venäläisen kivihiielen hankinnan lopettamisen lisäksi tukkusopimus venäläisestä maakaasusta on päättyneet 31.3.2022. Kaasu tulee jatkossa Baltic Connectorin kautta Baltiasta ja on muualta kuin Venäjältä. Helenillä on öljysopimus suomalaisen toimittajan kanssa, ja olemme edellyttäneet, että öljy hankitaan Venäjän sijaan maailmanmarkkinoilta. Biomassaa Helen ei hanki Venäjältä. Pelletit hankitaan Suomesta ja Virosta ja hankintaa ollaan laajentamassa muihin länsimaihin. Hakkeen hankinta on Suomesta ja hankintaa laajennetaan tarvittaessa myöhemmin Viron ja Baltian suuntaan. Helen on tehnyt hankintasopimukset biomassasta ensi talveksi ja useat sopimukset ovat kaksivuotisia.

Energiahuollon varmistamiseksi huoltovarmuustoimija, kuten Helen, on velvoitevarastointilain nojalla huolehdittava kivihiielen velvoitevarastoinnista 3 kuukauden keskimääräistä kulutusta vastaavasti. Maakaasun varastointivelvoite voidaan täyttää myös korvaavan polttoaineen varastoinnilla. Varautumisvelvoitteita yhtiölle sisältyy myös sähkömarkkinalakiin sekä maakaasumarkkinalakiin. Monipuolinen tuotantoportfoliomme mahdollistaa sen, että pystymme tuottamaan energiaa aina kustannustehokkuuden ja päästöjen kannalta optimaalisimmalla tavalla. Monipuolisen tuotannon lisäksi itse Helenin kaukolämpöverkko turvaa toimitus- ja huoltovarmuutta, koska se on joustava eri lämmönlähteiden suhteen. Kaukolämmitys parantaa myös kaupungin energiaturvallisuutta verrattuna Keski-Eurooppaan, jossa kotien lämmitys perustuu maakaasuverkkoon ja talokohtaiseen maakaasulämmitykseen. Maakaasuverkossa virtaa kaasua ja kaukolämpöverkossa vettä. Vesi voidaan lämmittää monipuolisesti lukemattomilla eri tavoilla. Jos yksi tapa kallistuu tai poistuu markkinoilta, se korvataan halvemmalla ja puhtaammalla energialähteellä.

Poikkeuksellisenä aikana tärkeintä on varmistaa sähkön ja lämmön toimitusvarmuus helsinkiläisille. Fossiilisesta energiasta Helen irtautuu nopeuttamalla siirtymistä hajautettuun energiajärjestelmään, jossa energiaa tuotetaan, otetaan talteen ja varastoidaan useassa paikassa päästöttömästi, uusiutuvasti ja toimitusvarmasti. Sähkön osalta Olkiluoto 3:n

13.05.2022

tuotannon käynnistyessä 2022 Suomen ja Helenin sähköntuotanto lisääntyy merkittävästi. Helen on myös huomattavasti lisännyt tuulivoimatuotantoa.

Merkittävimpiä Helenin hallituksen päättämiä fossiilista lämmöntuotantoa korvaavia investointeja ovat: Syksyllä 2022 tuotannon aloittava Vuosaaren biolämpölaitos on Hanasaaren hiilituotantoa korvaavan lämpökapasiteetin viimeinen osa. Lisäksi Vuosaaren on valmistunut lämpöpumppu, joka käyttää lämmön lähteenä voimalaitoksen omaa jäähdytysvesikiertoa ja meriveden lämpöä. Jäteveden hukkalämpöä hyödyntävä Katri Valan lämpö- ja jäähdytyslaitos laajeni vuonna 2021, kun laitoksen kuudes lämpöpumppu siirtyi tuotantoon. Salmisaaren tuotantoa osittain korvaava Katri Valan seitsemäs lämpöpumppu valmistuu tuotantokäyttöön vuonna 2023, jolloin se on maailman suurin lämpöpumppulaitos. Mustikkamaalle valmistuva Suomen suurin luolalämpövarasto tasaa kaukolämpöverkon kulutushuippuja vuoden ympäri. Siirtymäkauden ajan lämmön saatavuuden varmistaa monipuolinen tuotantoportfolio, joka pitää sisällään myös kestävän bioenergian sekä muun kuin Venäjältä hankitun maakaasun.

Fossiilista lämmöntuotantoa korvaavia suunnitteilla olevia hajautettuja ratkaisuja ovat muun muassa uudet lämpöpumppulaitokset, sähkökattilat, konesalien lämmöntalteenottokohteet, ilmavesilämpöpumppulaitokset, teollisen mittakaavan aurinkopuistot, sähkö- ja lämpövarastot. Lisäksi Helen lisää digitaalisuutta ja keinoälyä energia-alustaan, minkä tavoitteena on energiavirtojen tehokkaampi hyödyntäminen. Tulevaisuuden energia-alustaa rakennetaan kehittämällä kaukolämpöverkosta digitaalinen mallinnus, jonka avulla optimoidaan lämmön tuottamista ja varmistetaan lämpö kaikille asiakkaille, kun isojen kivihiililaitosten tuotanto lopetetaan. Järjestelmän kehitys mahdollistaa myös kaukolämpöverkon lämpötilan laskemisen yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Lisäksi Helen suunnittelee suurempia investointeja vuosikymmenen vaihteeseen, kuten suurta merivesilämpöpumppuhanketta, Kilpilahden hukkalämpöjen hyödyntämistä sekä pieniä modulaarisia ydinreaktoreita (SMR).

Toiveet Helsingin kaupungille hiilineutraalisuuden edistämiseksi

Nopea siirtymä pois fossiilisesta energiasta edellyttää myös määrätietoisia toimenpiteitä Helsingin kaupungilta. Toivomme kaupungilta toimintamallin, jolla Helenin vihreän siirtymän investoinneille varmistetaan mahdollisimman nopea käsittely ja Suomen hallituksen uusien linjausten mukainen määräaikainen etusija kaupungin kaavoitus-, tontinluovutus- ja lupaprosesseissa sekä keskeisten tahojen yhteistyön koordinoinnissa prosessien sujuvuuden varmistamiseksi. Helen on kiinnostunut selvittämään yleisten alueiden geoenergiapotentiaalia yhdessä kaupungin kanssa ja hyödyntämään geoenergiakaivojen lämpöenergiaa osana kaukolämmön hiilineutraalia tuotantoa. Suurin potentiaali löytyy Helsingin yleisiltä alueilta, joiden geoenergian potentiaalia ei voida hyödyntää niiden välittömässä läheisyydessä oleviin rakennuksiin. Lisäksi uusien konesalien saaminen Helsinkiin tarvitsee niille korvamerkittyjä maa-alueita: houkuttelevien sijaintipaikkojen löytyminen maankäytöllisesti sopivilla alueilla, joilla sähkönsiirtokapasiteetti sekä hukkalämmön talteenotto voidaan toteuttaa mahdollisimman tehokkaasti tulisi edistää Helenin ja Helsingin kaupungin yhteistyönä. Energiansäästön osalta kaupungin olisi hyvä muodostaa suunnitelma omien tai omistamiensa yhtiöiden kiinteistöjen epäoptimaalisesti toimivien lämmönjakokeskusten uusimiseksi sekä tarvittavien säätötoimenpiteiden toteuttamiseksi.

Kansallisen regulaation osalta helsinkiläisten asemaa tulisi edesauttaa valtiotasolla seuraavin keinoin: **Energiaverotuksen** kokonaisuudistuksen tulee ohjata energiatuotantoa päästövähennyksiin ja varmistaa kohtuuhintainen sekä toimitusvarma energiatuotanto. Verotusta ei tule uusia valtion fiskaalisten tavoitteiden saavuttamiseksi esimerkiksi lisäämällä kestävän biomassan tai maakaasun verorasitusta, sillä näitä polttoaineita käytetään kaukolämmön tuotannossa siirtymäkauden ajan. Yhteistuotannon (CHP) veroetu on säilytettävä, koska se pitää kaukolämmön hinnan kohtuullisella tasolla siirtymäkauden ajan, kun fossiiliset polttoaineet korvataan puhtailla energiantuotantomuodoilla. Energiatehokas CHP-tuotanto ajoittuu talviaikaan, jolloin sekä lämmöntarve että sähkönhinta ovat korkeimmillaan, joten tuotannon pitäminen kannattavana edesauttaa energian hinnan kohtuullisuutta ja toimitusvarmuutta merkittävästi. Lisäksi kaukolämpöverkossa olevat kiertovesipumput on siirrettävä alempaan sähköveroluokkaan, mikä tukisi matalamman lämpötilan käyttöä järjestelmässä ja energiatehokkuutta hukkalämpöjen, lämpöpumppujen ja uusien tuotantomuotojen hyödyntämistä entistä suuremmissa mittakaavassa. **Pienydinvoima** on yksi merkittävimmistä yksittäisistä ratkaisuista, jota päättäjät voivat edistää. SMR:n mahdollistava sääntely tulisi valmistella nopeasti ydinenergialain kokonaisuudistuksesta erillisenä kokonaisuutena, jotta pienydinvoimat saadaan käyttöön mahdollisimman pian teknologian kaupallistuessa. Kaukolämmössä olevien kiinteistöjen **energian säästö- ja tehokkuustoimenpiteiden** osalta

13.05.2022

Helenin ja kaupungin tulisi vaikuttaa siihen, että ympäristöministeriön rahoittamien ARA-tukien ja muiden kansalaisille suunnattujen energia-avustusten ehdot muutetaan sellaisiksi, että niillä voisi entistä paremmin tukea myös kaukolämmössä olevien helsinkiläisten energiaremontteja.

Lisätietoja

Maiju Westergren, johtaja

maiju.westergren@helen.fi

Helen Oy